

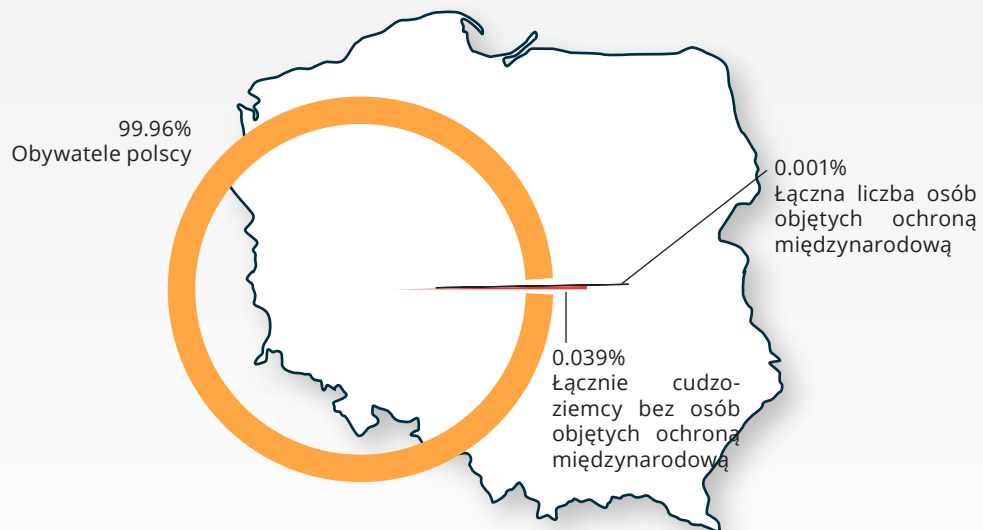


Osoby ubiegające się o status uchodźcy i objęte ochroną międzynarodową w Polsce

V4NIEM: Visegrad Countries National Integration
Evaluation Mechanism Report 2017

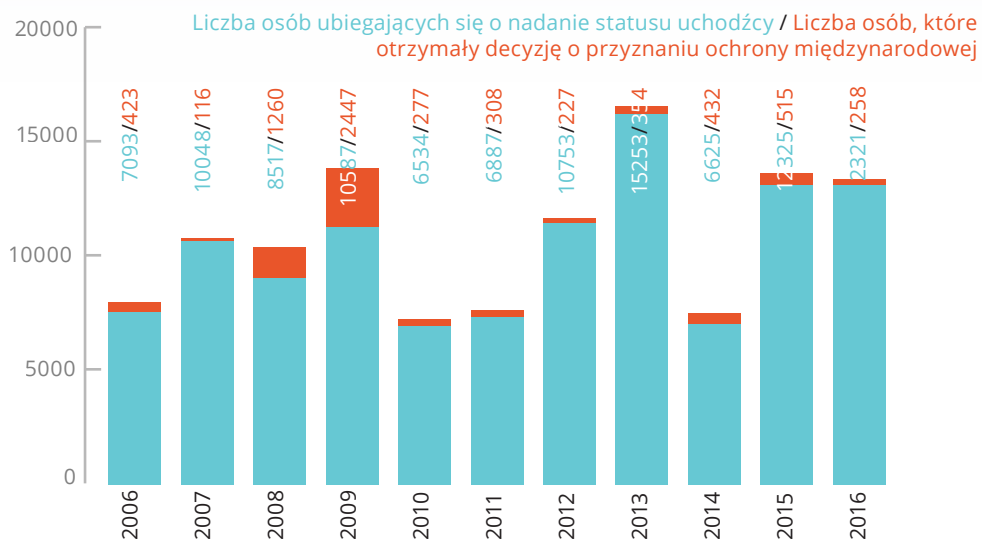
OCHRONA MIĘDZYNARODOWA

Główny Urząd Statystyczny, Urząd do Spraw Cudzoziemców



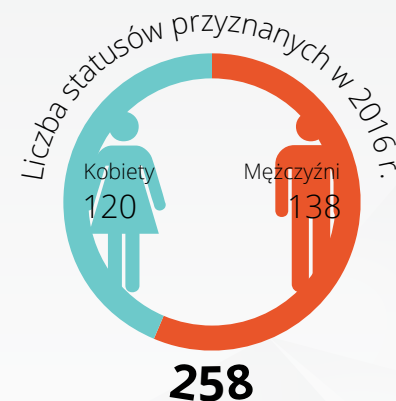
ZMIANA LICZBY OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O STATUS UCHODźCY I OBJĘTYCH OCHRONĄ MIĘDZYNARODOWĄ W POLSCE

Urząd do Spraw Cudzoziemców



LICZBA STATUSÓW PRZYZNANYCH W 2016 R. (PIERWSZA INSTANCJA)

Urząd do Spraw Cudzoziemców

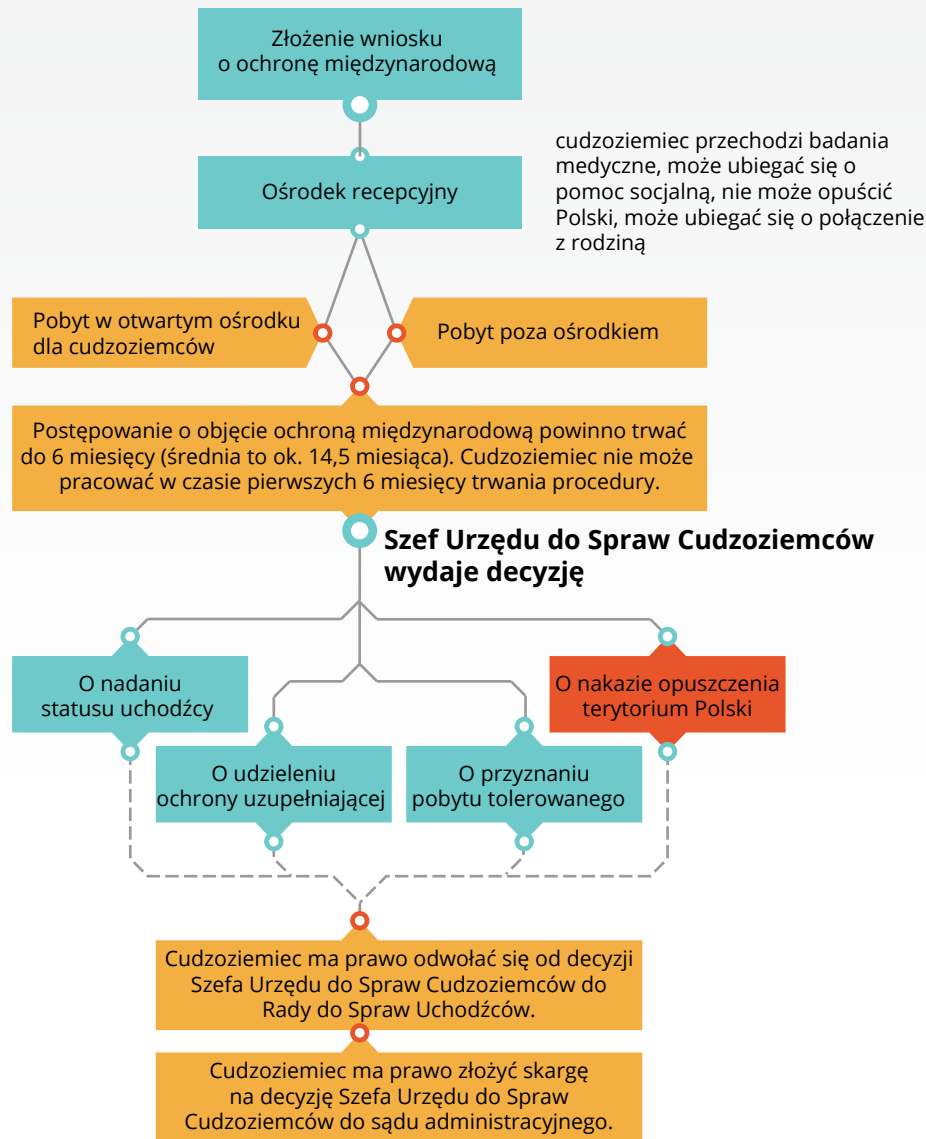


KRAJOWE RAMY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY MIĘDZYNARODOWEJ W POLSCE

- * Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku, art. 56, pkt 2
- * Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
- * Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach



OD ZŁOŻENIA WNIOSKU DO...
OSIEDLENIA SIĘ / „DUBLINA” / DEPORTACJI / PONOWNEJ MIGRACJI



OŚRODKI DLA OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O STATUS UCHODźCY,
BENEFICJENTÓW OCHRONY MIĘDZYNARODOWEJ ORAZ
ZATRZYMANÝCH CUDZOZIEMCÓW (2017)

Urząd do Spraw Cudzoziemców



Ośrodek recepcyjny:

ośrodek, do którego kierowane są osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową zaraz po przekroczeniu granicy z Polską. Obecnie funkcjonują dwa ośrodki tego typu: w Białej Podlaskiej oraz Podkowie Leśnej - Dębaku.



Ośrodek otwarty:

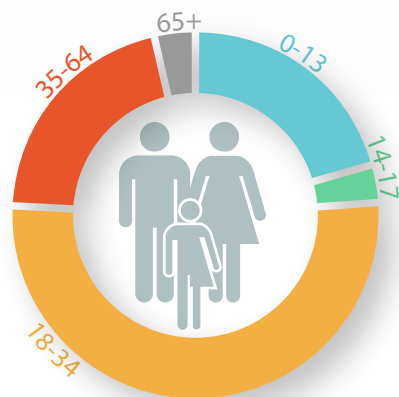
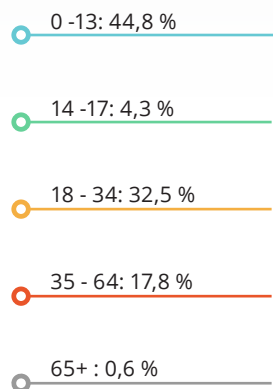
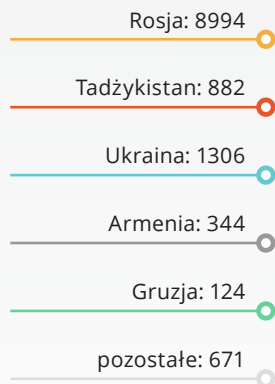
ośrodek dla cudzoziemców, którzy oczekują na decyzję o przyznaniu ochrony międzynarodowej. Obecnie w Polsce funkcjonuje 9 ośrodków tego typu. Cudzoziemcy, którzy ubiegają się o ochronę międzynarodową mogą przebywać w takim ośrodku w czasie trwania całej procedury, oraz, w zależności od jej wyniku, od 14 dni do 2 miesięcy po jej zakończeniu.



Ośrodek detencyjny (inaczej: ośrodek strzeżony):

obecnie w Polsce funkcjonuje 6 ośrodków strzeżonych dla cudzoziemców.

KIM BYŁY OSOBY UBIEGAJĄCE SIĘ O STATUS UCHODźCY W POLSCE W 2016 R.?



JAKA JEST RÓŻNICA MIĘDZY STATUSEM UCHODźCY A OCHRONĄ UZUPEŁNIAJĄCĄ?

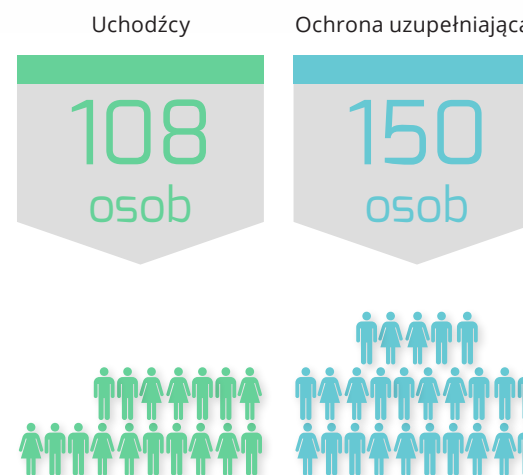
Aby otrzymać status uchodźcy, należy wykazać istnienie uzasadnionej obawy wprzód prześladowaniem z przyczyn wymienionych w Konwencji Genewskiej. Cudzoziemcy, którzy nie kwalifikują się do uzyskania statusu uchodźcy, mogą otrzymać ochronę uzupełniającą.

Ochronę uzupełniającą udziela się, jeżeli powrót cudzoziemca do kraju pochodzenia związany jest z realnym ryzykiem poniesienia poważnej krzywdy związanej z karą śmierci lub egzekucją, torturami, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem lub karaniem, lub poważnym i zindywidualizowanym zagrożeniem życia lub zdrowia wynikającym z powszechnego stosowania przemocy wobec ludności cywilnej w międzynarodowym lub wewnętrznym konflikcie zbrojnym, i dlatego też cudzoziemiec nie chce wrócić do kraju pochodzenia.

Istnieją również trzy inne krajowe formy ochrony cudzoziemców w Polsce. Na przykład, jeżeli zobowiązanie do powrotu cudzoziemca byłoby sprzeczne z Europejską Konwencją Praw Człowieka z 1950 roku (m.in. zagrożone byłoby jego życie, wolność od tortur, prawo do poszanowania życia prywatnego lub rodzinnego) lub Konwencją o prawach dziecka z 1989 roku, cudzoziemcowi można udzielić zgody na pobyt z przyczyn humanitarnych. Jeśli cudzoziemcowi nie można udzielić zgody na pobyt humanitarny, można mu udzielić zgody na pobyt tolerowany w sytuacji, gdy nie można go wydalic ze względu na ryzyko naruszenia podstawowych praw człowieka. Dodatkowo, gdy jest to w interesie Polski, cudzoziemcowi może zostać przyznany azyl w celu ochrony.

LICZBA OSÓB OBJĘTYCH OCHRONĄ MIĘDZYNARODOWĄ WEDŁUG TYPU OCHRONY W 2016 ROKU (PIERWSZA INSTANCJA)

Urząd do Spraw Cudzoziemców



INTEGRACJA OSÓB OBJĘTYCH OCHRONĄ MIĘDZYNARODOWĄ W POLSCE W 2016 ROKU

Tytuł programu	Indywidualny Program Integracji (IPI)
Organy odpowiedzialne	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Organy wdrażające	Centra Pomocy Rodzinie
Dokumenty koncepcyjne	Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
Budżet 2012-2014: Wydatkowanie 2013:	6 200 000 PLN 2 570 182 PLN

Dwie instytucje są odpowiedzialne za integrację osób ubiegających się o status uchodźcy oraz uznanych uchodźców w Polsce. Urząd do Spraw Cudzoziemców odpowiedzialny jest za działania preintegracyjne w trakcie procedury uchodźczej. Jeśli cudzoziemcowi przyznany został status uchodźcy, to za proces integracji odpowiada Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Główną wadą tego systemu jest to, że te dwie instytucje działają w oparciu o dwie różne ustawy, co skutkuje brakiem bliskiej współpracy. Zapisy

prawne dotyczące współpracy między Urzędem do Spraw Cudzoziemców a lokalnymi instytucjami są niewystarczające. Departament Pomocy i Integracji Społecznej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej od 2004 roku jest odpowiedzialny za koordynację działań integracyjnych w stosunku do cudzoziemców w Polsce oraz za kształtowanie polityki integracyjnej.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, obywatele polscy, obywatele Unii Europejskiej oraz cudzoziemcy, którzy posiadają

zezwolenie na pobyt stały (z włączeniem osób objętych jakąkolwiek formą ochrony międzynarodowej) są uprawnieni do otrzymywania świadczeń socjalnych. Zapisy tej samej ustawy mgliście odnoszą się do zagadnień preintegracji oraz integracji.

Jakkolwiek, główną grupą docelową działań integracyjnych są beneficjenci ochrony międzynarodowej (zarówno ci, którym przyznano status uchodźcy jak i ci, którym przyznano ochronę uzupełniającą), a inni cudzoziemcy zasadniczo nie są objęci programem pomocy integracyjnej.

Warto również wspomnieć, że Polska obecnie nie ma polityki czy strategii integracyjnej. To skutkuje brakiem wizji i odpowiednich zapisów prawnych na poziomie centralnym. Strategia integracyjna była tworzona przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ale kwestia ta zeszła z agendy politycznej po zmianie rządu w 2015 roku.

System pomocy społecznej koordynowany jest głównie przez administrację centralną, jednak

istotną rolę pełnią w nim także jednostki administracyjne na poziomie regionalnym. Wojewodza jest odpowiedzialny za ocenę warunków świadczenia pomocy społecznej oraz nadzór nad pomocą świadczoną przez podległe mu jednostki organizacyjne na poziomie powiatu. Większość pomocy świadczonej na rzecz beneficjentów ochrony międzynarodowej trafia do nich poprzez lokalne centra pomocy oraz regionalne Centra Pomocy Rodzinie. Obie instytucje są odpowiedzialne za wypłatę zasiłków w gotówce oraz pomoc pozafinansową.

W wypadku pomocy integracyjnej dla uchodźców i osób objętych ochroną uzupełniającą (Indywidualne Programy Integracji trwające 12 miesięcy), odpowiedzialnymi jednostkami są Centra Pomocy Rodzinie. W 2016 roku liczba osób objętych Indywidualnymi Programami Integracji wyniosła 515 (w tym 151 kobiet i 176 dzieci). Beneficjenci pochodzili głównie z Syrii, Rosji, Iraku, Ukrainy i Białorusi.

POROZMAWIAJMY O... MOWIE NIENAWIŚCI W POLSCE

Zagadnienia związane z imigracją do Polski niemalże nie istniały w debacie publicznej w Polsce do 2015 roku. Punktami zwrotnymi były tragiczne wydarzenia na Morzu Śródziemnym oraz propozycje Komisji Europejskiej dotyczące redystrybucji osób ubiegających się o azyl, docierających do Włoch i Grecji, które zbiegły się w czasie z wyborami prezydenckimi i parlamentarnymi w Polsce w 2015 r.

Różni aktorzy życia publicznego zabrali głos w gorącej debacie dotyczącej imigracji w 2015 roku. Organizacje pozarządowe uznały kryzys migracyjny za wspólny europejski problem i zaapelowały o podjęcie wspólnych działań. Niektóre gazety zainicjowały kampanie społeczne i przedstawiły historię polskiej emigracji. Kościół katolicki podkreślił potrzebę wspierania osób ubiegających się o azyl poprzez modlitwę, udzielanie bezpośredniej pomocy, zwracanie się do decydentów politycznych oraz współpracę z administracją publiczną. W końcu politycy, zarówno ci po prawej, jak i lewej stronie sceny politycznej, uznali pomysł arbitralnej redystrybucji imigrantów

za utopijny, a skrajnie prawicowi politycy otwarcie odmówili relokacji i przyjmowania imigrantów. Pozbawiona rzetelnych podstaw merytorycznych debata na temat imigracji w 2015 roku zaowocowała falą mowy nienawiści i przemocą na tle rasowym. To, w połączeniu z akceptacją dla takich zachowań, stało się dużym wyzwaniem i przedmiotem równie dużych obaw.

Zgodnie z oficjalnymi statystykami Prokuratury Krajowej w latach 2013–2015 liczba zarejestrowanych przestępstw z nienawiści podwoiła się. Według organizacji pozarządowych zajmujących się tą kwestią, sytuacja ulega dalszemu pogorszeniu. Najbardziej niepokojące jest to, że ofiary przemocy nie są wyłącznie lub przede wszystkim uchodźcami. Każda osoba o innym kolorze skóry, sposobie ubierania się lub mówiąca w obcym języku jest zagrożona takimi atakami. Dotyczy to również osób, które od lat mieszkają w Polsce, a nawet tych, które się tutaj urodziły.

W odpowiedzi na zwiększanie się liczby przestępstw z nienawiści wiosną 2016 roku 319 organizacji pozarządowych

podpisało petycję do premier Beaty Szydło, wzywając rząd do reakcji na zbrodnie nienawiści oraz do głośnego potępienia sprawców. Jak podkreślali sygnatariusze petycji, takiej reakcji nie było, a pogarda charakteryzująca niektóre wypowiedzi publiczne utworzyła klimat, w którym sprawcy takich ataków utożsamiali brak reakcji z milczącą aprobatą. Niestety, od tego czasu sytuacja nie uległa poprawie.

Forma ataków i protestów antyimigracyjnych jest bardzo niepokojąca: ci, którzy najbardziej niechętnie patrzą na uchodźców, którzy mieliby żyć, pracować i integrować się w Polsce, to przede wszystkim młodzi ludzie. W jaki sposób można odpowiedzieć na ich obawy i zmienić ich nastawienie? Istnieje duża potrzeba edukacji ukierunkowanej na wzmocnienie wiedzy młodych ludzi na temat sytuacji uchodźców i zakresu wsparcia społecznego, jaki byłby im oferowany po przybyciu do Polski.

Wyzwaniem pozostaje jednak wciąż to, w jaki sposób dotrzeć z informacją do młodych użytkowników mediów społecznościowych, których opinie

kształtowane są w dużej części w oparciu o informacje publikowane na stronach profilowych ich rówieśników. Co więcej, główny dyskurs polityczny, reprezentowany w szczególności przez rząd, jest źródłem raczej negatywnych opinii o uchodźcach aniżeli promocji pozytywnych postaw. Niemniej kształcenie oraz tworzenie możliwości spotkania i nawiązania relacji między młodymi ludźmi i osobami z różnych kultur (np. w formie tzw. żywych bibliotek) ma wielkie znaczenie i powinno być jednym z najważniejszych priorytetów instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i lokalnych społeczności. Kluczowym elementem w zmianie postaw niechęci młodych ludzi w stosunku do uchodźców jest potraktowanie ich argumentów w poważny sposób, gdyż tylko w takim przypadku możliwy jest prawdziwy dialog społeczny.

POSTAWY WOBEC MIGRACJI W POLSCE WG BADANIA STANDARDOWY EUROBAROMETR

W porównaniu do „starych” państw członkowskich Unii Europejskiej liczba imigrantów oraz osób objętych ochroną międzynarodową w państwach Grupy Wyszehradzkiej jest raczej niska i wynosi maksymalnie 5% ogółu ludności. Pomimo tego, zgodnie z przeprowadzonym dwa razy w roku badaniem ankietowym Standardowy Eurobarometr, społeczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej należą do tych, które konsekwentnie sprzeciwiają się wspólnej polityce migracyjnej Unii Europejskiej i są w większości przeciwnie wszelkim rodzajom imigracji. Z jednej strony ponad 80% społeczeństw państw Grupy Wyszehradzkiej popiera swobodny przepływ osób w Unii Europejskiej – dzięki któremu obywatele UE mogą żyć, pracować, studiować lub otwierać firmy gdziekolwiek w Unii – a z drugiej strony

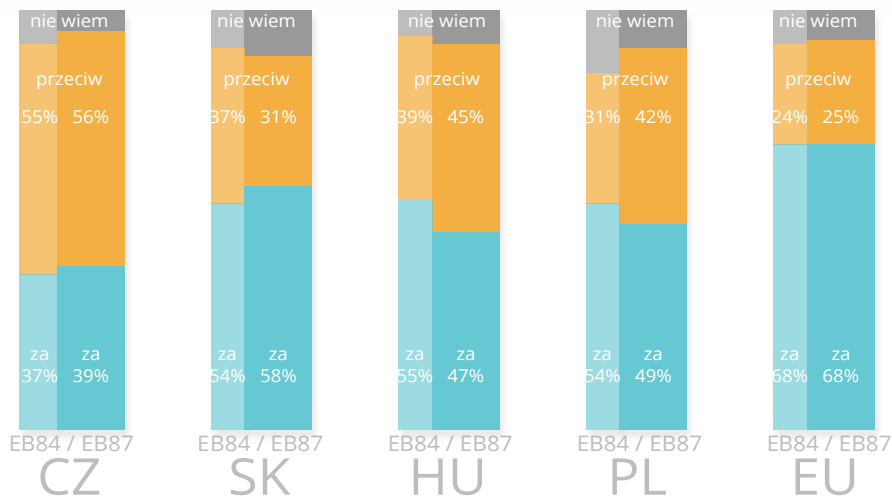
w wypadku 40% populacji państw Grupy Wyszehradzkiej imigracja z państw spoza Unii Europejskiej wywołuje raczej negatywne uczucia (najbardziej sceptyczni są Czesi, najbardziej otwarci – Polacy). Społeczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej są także tymi, które najmniej wierzą w pozytywny wkład imigrantów w rozwój ich państw. Paradoksalnie, po drugiej stronie spektrum opinii znajdują się państwa z największym odsetkiem imigrantów: 86% Szwedów, 80% Irlandczyków, 76% Brytyjczyków oraz 72% Luksemburczyków uważa, że imigranci pozytywnie wpływają na rozwój ich państw. Nawet w Niemczech, państwie z największą liczbą osób poszukujących azylu oraz objętych ochroną międzynarodową, 52% społeczeństwa wierzy, że migranci wzbogacają ich kraj.

CZY MYŚLISZ, ŻE MIGRANCI DUŻO WNOSZĄ DO TWOJEGO KRAJU?



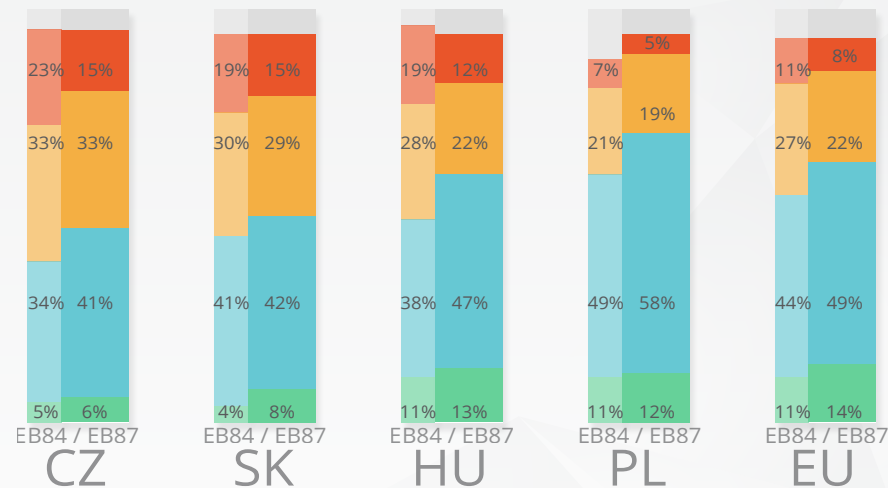
CZY ZGADZASZ SIĘ ZE WSPÓLNAJĄ EUROPEJSKĄ POLITYKĄ MIGRACYJNĄ?

Eurobarometr 84 (11/2015), Eurobarometr 87 (05/2017)



JAKIE UCZUCIA WYWOŁUJE U CIEBIE IMIGRACJA LUDZI Z INNYCH PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ?

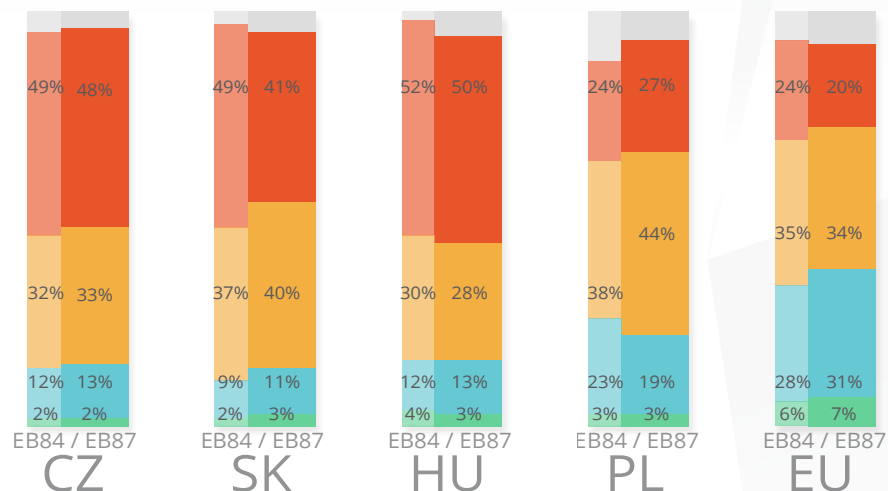
Eurobarometr 84 (11/2015), Eurobarometr 87 (05/2017)



EB 84 (11/2015): **bardzo negatywne** **raczej negatywne** **raczej pozytywne** **bardzo pozytywne** **nie wiem**
 EB 87 (05/2017): **bardzo negatywne** **raczej negatywne** **raczej pozytywne** **bardzo pozytywne** **nie wiem**

JAKIE UCZUCIA WYWOŁUJE U CIEBIE IMIGRACJA LUDZI Z PAŃSTW SPOZA UNII EUROPEJSKIEJ?

Eurobarometr 84 (11/2015), Eurobarometr 87 (05/2017)

















HISTORIA KWOT W POLSCE

We wrześniu 2015 roku ze strony rządzącej w tym czasie koalicji (PO-PSL) padła deklaracja przyjęcia 7 082 uchodźców z Włoch i Grecji w ramach programu relokacji i przesiedleń Komisji Europejskiej. Nawet po zmianie rządu na prawicowe ugrupowanie Prawo i Sprawiedliwość (PiS) deklaracja ta została podtrzymana i Urząd do Spraw Cudzoziemców kontynuował przygotowywanie prowizorycznych obozów dla nowo przybyłych uchodźców. W odpowiedzi na nowe wyzwania powołano międzydepartamentalną grupę roboczą. Grupie przewodniczył Departament Polityki Migracyjnej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, a jej zdaniem było wypracowanie adekwatnych scenariuszy w odniesieniu do dwóch głównych wyzwań: „kryzysu ukraińskiego” oraz kryzysu migracyjnego, który dotknął Europę w 2015 roku. Dodatkowo, w trakcie przygotowań do relokacji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

przeprowadziło badanie wśród regionalnych Urzędów Pracy dotyczące doświadczenia ich urzędników w pracy z osobami, którym przyznano status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Badano, z jakimi wyzwaniami związanymi z większym napływem imigrantów mierzone się do tej pory oraz jak Urzędy Pracy mogłyby być lepiej przygotowane do wspierania integracji beneficjentów ochrony międzynarodowej na rynku pracy.

Deklarowana liczba osób, które mogłyby zostać przyjęte w ramach programu relokacji i przesiedleń spadała jednak systematycznie i w 2016 roku wyniosła 400. Rozporządzenie wykonawcze do decyzji o przyjęciu uchodźców nigdy nie zostało przyjęte. Ostatecznym bodźcem (lub wręcz usprawiedliwieniem) dla całkowitego porzucenia dotychczasowych deklaracji, był zamach terrorystyczny w Brukseli z 22 marca 2016 roku. Premier Beata Szydło oświadczyła wówczas: „Nie widzę

	Klucz ogólny		Relokacja Włoch	z	Relokacja Grecji	z	Relokowani do 30/09/2017	do
CZ	 3.32%		797		531		12	
HU	 2.07%		306		988		0	
PL	 6.65%		1595		1064		0	
SK	 1.96%		471		314		16	

możliwości, by w tej chwili migranci przyjechali do Polski”. Owa „chwila” nie została wówczas zdefiniowana zarówno przez premier Szydło, jak i w kolejnych oświadczeniach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Przywódcy europejscy oskarżyli Polskę i polski rząd o brak solidarności z państwami członkowskimi znajdującymi się pod bezpośrednią presją migracyjną oraz o egoizm. We wrześniu 2017 roku Europejski Trybunał Sprawiedliwości (ETS) odrzucił skargi Węgier i Słowacji (wspieranych przez Polskę) i potwierdził legalność mechanizmu kwotowego. Wyrok ten

nie wpłynął jednak na stanowisko rządu polskiego dotyczące polityki migracyjnej Unii Europejskiej. Polska nie wywiązała się dotychczas z podjętych zobowiązań i nie przyjęła do tej pory żadnego uchodźcy.

W dniu 7 grudnia 2017 r. Komisja Europejska pozwała do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości Czechy, Węgry i Polskę w związku z niewykonaniem decyzji z 2015 r. dotyczącej relokacji uchodźców z Grecji i Włoch w oparciu o system kwotowy.



OPUBLIKOWANE PRZEZ



ZE WSPARCIEM



Publikacja została sfinansowana ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji Unii Europejskiej w ramach projektu „NIEM: National Integration Evaluation Mechanism. Measuring and Enhancing the Integration of Beneficiaries of International Protection”, ze środków Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego w ramach projektu „V4NIEM: Visegrad Countries National Integration Evaluation Mechanism” oraz ze środków Open Society Foundations.

Donorzy nie ponoszą odpowiedzialności za zawartość ani wykorzystanie informacji zawartych w publikacji. Za jej zawartość i wyrażone w niej opinie odpowiadają wyłącznie autorzy.

People in Need
Czechia
www.peopleinneed.cz

we współpracy z

Instytut Spraw Publicznych
ul. Szpitalna 5 lok. 22
00-031 Warszawa
Polska
e-mail: isp@isp.org.pl
www.isp.org.pl

grudzień 2017